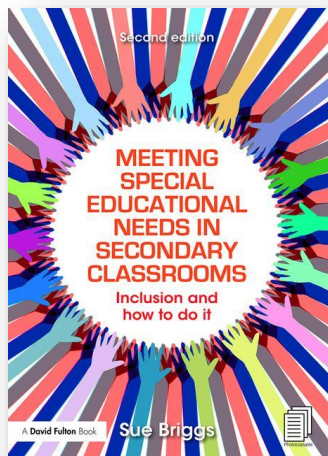

Recenze

Briggs, S. (2004). *Inclusion and how to do it: Meeting SEN in Secondary Classrooms*. London: David Fulton Publishers.

Autorka Sue Briggs v roce 2004 vydala v nakladatelství David Fulton Publishers knihu s názvem *Inclusion and how to do it* s podnázvem *Meeting SEN in Secondary Classrooms*. Název je zvolen velice trefně, neboť naprosto vystihuje podstatu knihy. Jedná se tedy především o návrhy činností a možnosti využití alternativních cest možné výuky nebo porozumění studentům na druhém stupni vzdělávání. Zásady, které autorka uvádí, jsou však přenositelné případně přetvořitelné i pro první stupeň základní školy. Kniha je spíše určena pro praktikující pedagogy a posluchače studijních oborů pedagogického zaměření. Součástí publikace je CD nosič, který obsahuje materiály a formuláře o kterých se autorka v průběhu knihy zmiňuje. Tyto materiály mohou být velice přínosné jako odrazový můstek v případě, pokud jste v praxi krátce, nemáte mnoho zkušeností s inkluzí nebo potřebujete novou inspiraci, jak pojmout svou práci. Kniha bohužel nevyšla v českém překladu, ale i tak je relativně snadno čitelná pro mírně pokročilé

angličtináře. Jazyk, jakým je publikace napsána, je velmi příjemný a čtivý. Kladně hodnotím také „okénka z praxe“. Pokud se k dané kapitole v knize vztahuje nějaká konkrétní již zažitá situace ze školské praxe, autorka jí v textu graficky vyzdvihne a tím upozorní čtenáře nejen na daný případ, ale také na možná řešení či způsoby, jak by se této situaci dalo případně vyhnout.

Kniha je rozdělena na devět kapitol. Každá z kapitol má své téma, na které se autorka snaží přinést nový pohled. Samozřejmě nechybí legislativní ukotvení a právní předpisy, které inkluzi vymezují. I v tomto případě má sice kniha odborný základ a cituje právní předpisy a normy, ale i přesto je cílená na širokou pedagogicky orientovanou veřejnost. Nesnaží se své čtenáře zahltit citacemi ani opisovat paragrafy zákonů, spíše přináší praktické návody a tipy, jak může učitel z inkluzivního vzdělávání vytěžit maximum nejen pro žáka ale také pro sebe.

V druhé kapitole se autorka věnuje tématu klima ve třídě. Zdůrazňuje správné naladění na žáka, upozorňuje na nálepkování žáků a přidává i moc hezkou myšlenku, kterou lze volně parafrázovat jako: *Nikdo není dokonalý a bylo by hrozné, kdyby nás strach z použití nesprávné terminologie odradil od práce s dětmi*. Již z této parafráze je patrné, jakým směrem se celá publikace ubírá. Dle mého názoru má za hlavní cíl nenásilnou formou dodat učitelům pracovní sebevědomí a přinést nové nápady. Do jinak praktického textu je doplněno mnoho filosoficko-pedagogických vsuvek.

Další, třetí, část knihy se věnuje sociálnímu začlenění dítěte do školy. Autorka přichází s myšlenkou „kruhu přátel“, kteří by se měli pro dítě v inkluzivním vzdělávání stát jakýmsi bezpečným prostorem. Měli by mu dělat parťáka, pomoci mu s doprovodem do jídelny či při přecházení mezi třídami. Pro tuto činnost navrhuje starší spolužáky nebo kamaráda ze třídy. V této kapitole však neopomíná ani práci dalšího pedagogického pracovníka (v originále *teaching assistants*) který je nedílnou součástí týmu.

O práci asistentů se více zmiňuje také v kapitole pět. Jako poutavá mi přišla myšlenka autorky zaměstnat k jednomu dítěti dva asistenty. Jedná se především o situaci, kdy má žák přidělen asistenta

na velký počet hodin a je proto lepší rozdělit tyto hodiny alespoň mezi dva lidi¹. Pozitiva vidí jak v možnosti suplování se navzájem v době nemoci, tak také v možnosti více si všimnout jakýchkoliv změn v chování dítěte a posléze lepším vyhodnocení situací, sdílení názorů nebo spolupráci v nových strategiích učení. Autorka také upozorňuje na možnost zabránění přílišné závislosti dítěte na jednom konkrétním asistentovi.

Čtvrtá kapitola se snaží čtenářům představit možnosti podpory výuky jako např. vyhodnocování stanovených cílů a zpětné sledování jejich naplnění, využití myšlenkových map ve vzdělávání, multisensorické strategie učení, praktické zkušenosti s pokusy, využití audiovizuální techniky, správné použití nonverbální komunikace nebo vytvoření slovníčku pojmů pro specifické předměty jako jsou např. fyzika, matematika nebo chemie.

Sociální interakci a chování je věnována sedmá kapitola. Inkluze je zde vnímána jako možnost širších sociálních interakcí, nenásilná forma pro rozvoj sociálních a interakčních dovedností. Apeluje na učitele a pedagogické pracovníky, aby řešili nastalé problémy okamžitě a snažili se navázat nejen spolupráci s rodinou, ale také dali dětem možnost uspět v každodenních činnostech. U dětí s problémy v chování nabádá autorka publikace učitele k vytvoření záznamů o chování, mapování spouštěčů a možnostech změn dynamiky situace. K těmto změnám využívá připravené symboly, které jsou také součástí CD. Autorka dále přichází s myšlenkou „bezpečných přístavů“ pro děti v akutní stresové situaci. Nejen že popisuje místo, kde by se mohly děti uklidnit nebo se vyhnout nepříznivé situaci, ale upozorňuje taktéž na nutnou přítomnost pedagogického pracovníka na tomto místě.

Poslední dvě kapitoly mají více teoretický než praktický charakter. Pojednávají o nutnosti sdílení zkušeností s jinými školami, spolupráci a partnerství mezi učiteli a pedagogickými pracovníky, přítomnosti empatie ze strany školy, schopnosti podívat se na problém očima dítěte a nutnosti multidisciplinární spolupráce. Závěrem seznamuje čtenáře s alternativními možnostmi sebevyjádření dítěte, jako jsou například emotikony jako ukazatele spokojenosti, dotazníky, pocity jako semafor, komiksové bubliny, užití masek, básně, měření síly pocitů apod.

Jak již bylo zmíněno v úvodu, kniha je plná nových nápadů pro učitele a její velký přínos spatřuji v praktickém využití ve školském prostředí. Je logicky členěna a její téma je stále aktuální. Jazyk je zvolen spíše pro širší publikum než pro odbornou veřejnost, ale na kvalitě knihy to nijak neubírá. Její kvality ocení jak praktikující pedagogové, tak posluchači pedagogických oborů.

Lucie Hrbáčová

Pedagogická fakulta, Univerzita Palackého v Olomouci

¹ Pozn. redaktorů čísla: V legislativním systému, na jehož pozadí je text koncipován, existuje tzv. potvrzení o speciálních vzdělávacích potřebách dítěte (v originále The statement of special educational needs). Jeho součástí je i počet hodin, v jehož rámci žák se speciálními vzdělávacími potřebami může počítat s podporou asistenta (v originále teaching assistant).